

Vlaams
Parlement

stuk **1879** (2012-2013) – Nr. 1
ingediend op 21 januari 2013 (2012-2013)

Gedachtewisseling

over het Voortgangsrapport 2012
betreffende het mestbeleid in Vlaanderen

Verslag

namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuur,
Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door de heer Jan Verfaillie

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Bart Martens.

Vaste leden:

de heren Robrecht Bothuyne, Lode Ceyskens, de dames Tinne Rombouts, Valerie Taeldeman;
mevrouw Agnes Bruyninckx-Vandenhoudt, de heer Pieter Huybrechts, mevrouw Marleen Van den Eynde;
de dames Gwenny De Vroe, Mercedes Van Volcem;
mevrouw Michèle Hostekint, de heer Bart Martens;
mevrouw Tine Eerlingen, de heer Wilfried Vandaele;
de heer Ivan Sabbe;
de heer Hermes Sanctorum.

Plaatsvervangers:

de dames Karin Brouwers, Veerle Heeren, de heren Johan Sauwens, Jan Verfaillie;
mevrouw Katleen Martens, de heren Wim Van Dijck, Wim Wienen;
de heren Karlos Callens, Dirk Van Mechelen;
de heer Steve D'Hulster, mevrouw Els Robeyns;
de heer Mark Demesmaecker, mevrouw Liesbeth Homans;
de heer Boudewijn Bouckaert;
de heer Dirk Peeters.

INHOUD

1. Toelichting door de VLM.....	4
2. Vragen en opmerkingen van de leden	7
3. Antwoorden	8
4. Reactie van de minister	11
5. Vragen en antwoorden	12
Gebruikte afkortingen	14
Bijlage: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed hield op 11 december 2012 een gedachtewisseling met mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, en vertegenwoordigers van de Vlaamse Landmaatschappij over het Voortgangsrapport 2012 betreffende het mestbeleid in Vlaanderen.

De presentatie van de Vlaamse Landmaatschappij is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit stuk op www.vlaamsparlement.be.

1. Toelichting door de VLM

De heer *Koen Desimpelaere*, diensthoofd Mestbeleid van de afdeling Platteland en Mestbeleid, verduidelijkt dat sinds de reorganisatie van de Mestbank het voortgangsrapport wordt opgesteld door de afdeling Platteland en Mestbeleid van de Vlaamse Landmaatschappij. Dit gebeurt uiteraard in nauwe samenwerking met de Mestbank.

Mevrouw *Els Lesage*, medewerkster van de dienst Mestbeleid, afdeling Platteland en Mestbeleid van de VLM, herinnert eraan dat er sinds 2001 jaarlijks gerapporteerd wordt over de evolutie van de mestproblematiek in Vlaanderen. De rapporten moeten voldoen aan de rapporteringsvereisten van het Mestdecreet. Het meest recente rapport werd op 15 oktober 2012 aan de minister bezorgd.

Vlaamse mestbalans

Het rapport geeft cijfers over de mestbalans in Vlaanderen. De veestapel is in 2011 ongeveer op hetzelfde niveau gebleven als in 2010. Het aantal runderen is wat gedaald. Voor de varkens en voor het pluimvee was er de voorbije jaren nog een duidelijke stijging door de uitbreidingsmogelijkheden met mestverwerking. Sinds 2010 blijft het aantal varkens echter ongeveer op hetzelfde niveau, maar het aantal stuks pluimvee is nog licht gestegen.

Individuele landbouwbedrijven kunnen uitbreiden door nutriëntenemissierechten over te nemen van andere landbouwers of door de bijkomende productie te verwerken.

In 2011 werden er 13,6 miljoen NER overgelaten. Het ging hoofdzakelijk om nutriëntenemissierechten-dieren, maar er was ook een klein gedeelte nutriëntenemissierechten-mestverwerking, verhandeld in het kader van een volledige bedrijfsovername. De NER-D worden in een kwart van de gevallen verhandeld als een standaardovername, met 25 procent reductie. Ongeveer de helft van de verhandelde NER-D gebeurt in het kader van een overname door naaste familie of door een personenvennootschap. Bij die overnames was er in 2011 een reductie van 1,1 miljoen NER-D. Dat is ongeveer 9 procent van de overgelaten hoeveelheid NER-D. In de periode 2007-2011 was er een reductie van 5,1 miljoen NER-D.

Landbouwbedrijven kunnen van de Mestbank ook een uitbreiding krijgen indien ze de bijkomende mestproductie verwerken. Het aantal uitbreidingen was het grootst in 2008, maar sindsdien is dat cijfer gedaald. In de periode 2008-2011 werd er in totaal 21,4 miljoen NER-MVW toegekend. Landbouwers hebben drie jaar de tijd om de toegekende uitbreiding te realiseren. Bij een volledige realisatie zou dit leiden tot een bijkomende productie van 11,1 miljoen kilogram stikstof. De uitbreiding na bewezen mestverwerking die is toegekend voor 2011 bestaat voornamelijk uit pluimvee. Uitgedrukt in kilogram stikstof nemen de varkens echter ongeveer de helft van de toegekende uitbreiding voor 2011 voor hun rekening.

De Mestbank evalueert elk jaar op dossierniveau of de landbouwers voldoen aan alle voorwaarden inzake mestverwerking om hun uitbreiding te kunnen behouden. Op Vlaams niveau kan ze de groei opvolgen aan de hand van de evolutie van de mestproductie. Dat is in de presentatie geïllustreerd voor de uitbreidingen met varkens met aanvraagjaar 2008.

Uit de cijfers blijkt onder meer dat de mestproductie bij landbouwers met een uitbreiding na bewezen mestproductie jaar na jaar stijgt en dat de toegekende uitbreiding deels gerealiseerd wordt.

De aanpak aan de bron, via nutriëntenarme voeders, blijft een belangrijke maatregel. Op basis van het aantal dieren en de forfaitaire uitscheidingscijfers wordt de bruto mestproductie berekend. De reële mestproductie ligt echter een heel stuk lager door het gebruik van nutriëntenarme voeders.

Ook de verwerking en de export van mest blijven essentieel voor het behoud van het evenwicht in de mestbalans. Momenteel zijn er 118 operationele installaties, hoofdzakelijk in West-Vlaanderen, met een operationele capaciteit van 2,7 miljoen ton. De meest toegepaste techniek is de biologie voor de zuivering van de dunne fractie van varkensmest. De hoeveelheid stikstof uit Vlaamse dierlijke mest die verwerkt en geëxporteerd wordt, wordt in beeld gebracht door de mestverwerkingscertificaten, toegekend door de Mestbank. De verwerking en export van mest is jaar na jaar gestegen, tot ongeveer dertig miljoen kilogram stikstof in 2011. In 2011 is vooral de export van verwerkte varkensmest verder gestegen. Ook de export van ruwe pluimveemest is verder toegenomen.

Derogatie blijft een belangrijke bijkomende afzetmogelijkheid voor dierlijke mest. In 2011 werd er op 81.000 hectare, ongeveer twaalf percent van het landbouwareaal, derogatie toegepast. Zo kon er in 2011 bijkomend 6,3 miljoen kilogram stikstof worden geplaatst. Gras blijft het belangrijkste derogatiegewas. Daarna volgt maïs, met een voorjaarsnede gras of snijrogge.

Het rapport biedt ook een overzicht van de verschillende transportstromen. Daarbij wordt ook de evolutie gedurende het kalenderjaar weergegeven. De najaarspiek van de mesttransporten vlakt af ten gevolge van de scherpere maatregelen binnen MAP 4 voor bemesting na de oogst van de hoofdteelt.

De conclusie is dat de mestbalans voor het vierde jaar op rij in evenwicht is. Voor stikstof is er, vertrekkende van een bruto productie van 168 miljoen kilogram, na het in rekening brengen van nutriëntenarme voeders en na de emissieverliezen door verwerking en export, nog een aanbod van 96,3 miljoen kilogram stikstof. De daling is vooral toe te schrijven aan de verdere toename van verwerking en export. De afzetruimte wordt berekend op basis van de normen en van een bepaalde acceptatiegraad. Blijkbaar is er in Vlaanderen voldoende afzetruimte om alle mest correct af te zetten op landbouwgrond.

Milieueffecten

Dit evenwicht leidt voorlopig echter niet tot een voldoende verbetering van de waterkwaliteit. Over de laatste tien jaar is de kwaliteit van het oppervlaktewater verbeterd, maar de laatste vier jaar schommelt het overschrijdingspercentage rond de 28 percent. MAP 4 bepaalt echter dat er in 2014 nog maximaal 16 percent overschrijdingen mogen zijn. Er is dus nog een duidelijke verbetering nodig in de twee komende winters.

De nitraatgehalten in het grondwater worden over het hele grondwatermeetnet gemeten ter hoogte van drie filters. In de bovenste filter is er de voorbije vijf jaar een verbetering vastgesteld. Met deze trend is het mogelijk om de doelstelling van MAP 4 te halen, namelijk een gemiddelde nitraatconcentratie van maximaal 36 milligram per liter in 2014.

Het nitraatresidu, dat wordt gemeten door de Mestbank en in het kader van de beheersovereenkomsten, is een belangrijk begeleidingsinstrument. De stijging van het gewogen gemiddelde nitraatresidu in 2011 heeft ongetwijfeld te maken met verhoogde mineralisatie door de natte zomer en het warme najaar in 2011.

De ammoniakemissie en -depositie evolueren gunstig en dalen onder het nationale emissieplafond voor 2010.

Opvolging door de Mestbank

De gerichte opvolging door de Mestbank blijft het sluitstuk van de werking. De mestproductie kan op verschillende manieren worden opgevolgd. De aangiften worden administratief opgevolgd door middel van een risicoanalyse. Ook landbouwers die hun aangifte niet indienen, worden opgevolgd. Om de aangifte alsnog te recupereren, wordt eerst een schriftelijk bevel opgelegd, eventueel gevolgd door een proces-verbaal of een bedrijfsbezoek.

Voor elke landbouwer is er een administratieve controle om na te gaan of hij niet meer dieren houdt dan toegelaten op basis van zijn NER. In 2010 werd er bij deze controle bij 2000 landbouwers een NER-overschrijding vastgesteld, voor in totaal 1,62 miljoen NER. Dat is minder dan in 2009. Er blijft wel een groep van ongeveer 800 landbouwers die jaar na jaar een NER-overschrijding hebben. De dierbezetting in varkensbedrijven wordt ook gecontroleerd op het terrein. Er zijn ook controles van de gemiddelde dierbezetting.

Ook de aanwending van dierlijke mest wordt ieder jaar gecontroleerd. Bij twintig percent van de controles werden er inbreuken vastgesteld. De meest voorkomende inbreuk was het niet-emissiearm aanwenden van mest.

De administratieve controle van de derogatie onderzoekt of het perceel in aanmerking komt voor derogatie, of het gaat om het juiste gewas en of er een voor- of nateelt aanwezig is. Ten gevolge daarvan werd de derogatie in 2011 geweigerd aan ongeveer 800 landbouwers, voor in totaal 6000 hectare grond. De derogatie wordt ook gecontroleerd op het terrein. Bij bedrijfscontroles wordt het bemestingsplan en -register nagekeken. Bij ongeveer twintig percent van de bedrijven werd er een onregelmatigheid vastgesteld. Een vaak voorkomende onregelmatigheid was het gebruik van een niet-derogatiemeststof op een derogatieperceel. Soms werd een effluent zonder attest gebruikt op derogatiepercelen. Bij de controle van de percelen stelde het Agentschap voor Landbouw en Visserij in 13 percent van de gevallen een overtreding vast, meestal in verband met de aangegeven nateelt. Ten gevolge van de controles kon een aantal bedrijven in 2012 geen derogatie meer aanvragen voor hun volledige bedrijf of voor een bepaalde teeltgroep.

De mestverwerking wordt administratief opgevolgd voor de basismestverwerkingsplicht, voor de bijkomende verwerkingsplicht bij overnames van NER-D en voor de uitbreiding na bewezen mestverwerking. Er gebeuren ook terreincontroles van de mestverwerkingsinstallaties, waarbij de focus in 2011 voornamelijk lag op de opslagbekkens. Bij ongeveer 36 percent van de installaties werden er tekortkomingen vastgesteld. In dat geval werd er vooral gewerkt met raadgevingen, maar er werden ook bevelen opgelegd. In een beperkt aantal gevallen werd er een sanctie opgelegd voor lozing. Via staalnames werd gecontroleerd of de effluënten voldeden aan de voorwaarden van het attest. In enkele gevallen heeft dat geleid tot het intrekken van het attest.

Ook de mesttransporten worden gecontroleerd. De administratieve opvolging omvat het nakijken van het zogenaamde AGR-GPS-systeem (plaatsbepalingssysteem voor mesttransport) en van het tijdig namelden via het mesttransport-internetloket. Bij een eerste vaststelling krijgt de betrokken mestvoerder een waarschuwing. Bij recidive wordt er gewerkt met boetes of met een schorsing.

Er zijn ook terreincontroles van mesttransporten. Bij 22 percent daarvan werden in 2011 inbreuken vastgesteld. Dat percentage is ongeveer hetzelfde als in de vorige jaren. Het niet correct gebruiken van het AGR-GPS-systeem en het rijden zonder een correct ingevuld mestafzetdocument zijn de meest voorkomende inbreuken. Er wordt ook geprobeerd om

zoveel mogelijk stalen te nemen van de vervoerde mest. Over het algemeen toont de analyse aan dat de mest minder nutriënten bevat dan vermeld in het vervoersdocument. Bij de effluenten komen er in de analyse echter doorgaans meer nutriënten voor dan vermeld in het vervoersdocument. Bij grote afwijkingen worden de resultaten in rekening gebracht voor de bemonsterde vracht.

Voor elk landbouwbedrijf wordt er ook een mestbalans berekend voor fosfaat en stikstof. Bij een beperkte balansoverschrijding krijgt het bedrijf een waarschuwing, bij een grote overschrijding wordt een boete opgelegd. Voor derogatiebedrijven gelden er strengere criteria. De meest recente mestbalans had betrekking op het productiejaar 2010.

De Mestbank voert ook elk jaar metingen uit van het nitraatresidu. Bij overschrijding van bepaalde drempelwaarden worden er begeleidende maatregelen opgelegd. De gps-signalen van de staalnemers, die daartoe dataloggers ter beschikking krijgen, worden opgevolgd en er wordt zo snel mogelijk feedback gegeven aan de betrokken labo's. De staalnemers worden gecontroleerd op het terrein. Bij één staalnemer werd er een ernstige overtreding vastgesteld die geleid heeft tot een verder onderzoek. Als gevolg hiervan is die hele groep van staalnemers geschorst en werden de door hen genomen stalen nietig verklaard. Waar mogelijk is er geprobeerd om opnieuw stalen te nemen.

In 2011 werd er in totaal voor ongeveer 7,7 miljoen euro aan boetes opgelegd. Het ging vooral om balansboetes voor stikstof en fosfaat en om boetes voor het houden van meer dieren dan toegelaten volgens de NER. Op 31 december 2011 was er 2,9 miljoen euro hiervan geïnd en stond er nog een bedrag van 4,6 miljoen euro open. Over de jaren heen was er eind 2011 in totaal een openstaand bedrag van 17,9 miljoen euro.

Van dat laatste bedrag is echter 62 percent gerechtvaardigd openstaand, bijvoorbeeld omdat er nog een bezwaar in behandeling is. Bij 34 percent gaat het over de zogenaamde superheffing mestverwerking. Er is echter ook een bedrag van bijna 7 miljoen euro dat niet gerechtvaardigd openstaand is. Er wordt op verschillende manieren geprobeerd om die boetes alsnog in te vorderen.

2. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer *Lode Ceyssens* stelt vast dat bij twintig percent van de terreincontroles inbreuken werden vastgesteld inzake de aanwending van dierlijke mest. Gaat het daarbij om gerichte controles?

Mevrouw *Tine Eerlingen* sluit zich aan bij de vraag van de heer Ceyssens. Het lid vraagt ook meer uitleg over het principe van de verschillende filters die worden gehanteerd bij de controle van het grondwater.

De heer *Hermes Sanctorum* vindt dat mevrouw Lesage nogal gemakkelijk besluit dat de trend inzake de nitraten in het grondwater positief is. De cijfers tonen niet echt een daling. Hij ziet niet in hoe men in 2014 de streefcijfers kan halen op basis van deze cijfers.

De heer *Wilfried Vandaele* stelt vast dat er voor ongeveer 7 miljoen euro aan heffingen en boetes niet gerechtvaardigd open staan. Hoe probeert de Mestbank die sommen te innen?

Mevrouw *Tinne Rombouts* stelt vast dat de acties heel wat impact hebben op het terrein. De mestbalans is al vier jaar op rij in evenwicht. De export en de verwerking van mest blijven toenemen, wat vroeger niet altijd haalbaar werd geacht. Dat zijn belangrijke pijlers van het mestbeleid. Het is blijkbaar niet evident om de kwaliteit van het grondwater te verbeteren. Europa erkent dat ook. Toch is er ook op dat vlak een lichte verbetering merkbaar. Dat is belangrijk voor de motivatie van de landbouwers.

Heel wat NER's zijn niet ingevuld. Toch werd bij ongeveer 2000 landbouwers een NER-overschrijding vastgesteld. Hoe is dat te verklaren? Wat kan daaraan gedaan worden?

Mevrouw Rombouts begrijpt het belang van een goede waterkwaliteit. Bij overschrijdingen van de 50 milligramnorm voor nitraat gaat het in een vierde van de gevallen over een eenmalige overschrijding. Hoe gaat de Mestbank daarmee om? Wordt rekening gehouden met de invloed van extreme weersomstandigheden? Hoe wordt dat opgenomen in de rapportering?

De voortgangsrapportage informeert de beleidsmakers over de resultaten van de diverse beleidsmaatregelen, maar ook een goede communicatie met de landbouwers is belangrijk, onder meer over de resultaten, de knelpunten en mogelijke oplossingen. Hoe denkt de VLM de communicatie in de toekomst aan te pakken?

De doelstellingen van MAP 4 voor 2014 vormen volgens mevrouw Rombouts een grote uitdaging.

De heer *Bart Martens* stelt vast dat er bij de controles heel wat overschrijdingen worden vastgesteld. Volstaat het handhavingsinstrumentarium om op te treden bij tekortkomingen? Kan de Mestbank strenger optreden bij recidivisme? Worden er in dat geval ook strafrechtelijke vervolgingen ingesteld?

Er resten nog slechts twee winterperiodes om de doelstellingen van het MAP 4 voor de kwaliteit van het oppervlaktewater en van het grondwater te halen. Als dat niet lukt, dan zullen er in het volgende mestactieplan strengere maatregelen moeten worden opgelegd aan de sector. Het is dus in ieders belang om te proberen om de doelstellingen alsnog te halen.

De toegekende uitbreiding na bewezen mestverwerking wordt gestaag ingevuld. Controleert men ook of de extra mestverwerking ook werkelijk wordt gerealiseerd? Wat gebeurt er als men vaststelt dat dit niet gebeurt is?

3. Antwoorden

Op de vraag van de heer Ceyssens antwoordt de heer *Koen Desimpelaere* dat de controles gebeuren aan de hand van een controleactieplan dat gebaseerd is op risicoanalyses. Dat geldt ook voor de controles op het terrein. Er zijn echter ook lukrake controles. De heer *Stefan De Neef*, diensthoofd Financiële dossiers en bezwaarbehandeling, vult aan dat de Mestbank streeft naar een hoge aanwezigheid op het terrein, zeker in de uitrijperiodes. Daarbij wordt onder meer de nadruk gelegd op de niet-emissiearme aanwending. Daarom is er proportioneel een groot aantal overtredingen op de bepalingen over aanwending van dierlijke mest vastgesteld.

Mevrouw *Els Lesage* antwoordt dat de nitraatgehalten van het grondwater worden opgevolgd door middel van het freatisch grondwatermeetnet dat wordt uitgebaat door de Vlaamse Milieumaatschappij. Er wordt op drie dieptes gemeten. De filters zijn gesitueerd bovenaan de oxidatiezone, onderaan de oxidatiezone en in de reductiezone. De bovenste filter is de belangrijkste omdat die het meest direct reageert op uitspoeling. In die filter werd er in de eerste jaren van de metingen weinig verandering vastgesteld, maar in de laatste vijf jaar is er wel een licht dalende trend. De gegevens per hydrogeologisch homogene zone tonen een langzame maar gestage verbetering aan voor een aantal grote zones. In het najaar zijn de meetresultaten doorgaans iets gunstiger dan in het voorjaar. De beste resultaten dateren van het najaar van 2010 en 2011. Het gaat hierbij steeds om een gemiddeld nitraatgehalte. Verdere metingen zullen moeten aantonen of de dalende trend van de laatste jaren wordt voortgezet. De heer *Koen Desimpelaere* vult aan dat grondwater min-

der snel reageert op wat er bovengronds gebeurt dan oppervlaktewater. In feite hebben de metingen betrekking op de toestand van drie, vier of meer jaren tevoren.

De heer *Stefan De Neef* geeft toe dat er een aanzienlijk bedrag aan heffingen en boetes openstaat. Dat bedrag heeft echter wel betrekking op een periode van twintig jaar. Bovendien worden er stelselmatig inspanningen gedaan om dit bedrag te verlagen. Vooreerst probeert de Mestbank om via aanmaningen tot betaling aan te zetten. Als dat niet lukt, wordt er een deurwaarder ingeschakeld. Daardoor wordt het mogelijk om beslag te leggen op roerende of onroerende goederen. Sinds enkele jaren worden er ook andere middelen gehanteerd. Soms wordt er beslag gelegd op NER's. Dat is vooral een drukingsmiddel, het is niet meteen de bedoeling om over te gaan tot de verkoop ervan. Er werd ook al beslag gelegd op premies voor toeslagrechten. De Mestbank kan de betrokkenen ook tot betaling aanzetten via het vestigen van een wettelijke hypotheek, maar die methode wordt alleen toegepast als het om grote bedragen gaat. Misschien zal men in de toekomst ook overgaan tot de verkoop van onroerende goederen als er werkelijk geen schot in de zaak komt.

Op de vraag van mevrouw Rombouts antwoordt de heer De Neef nog dat het aantal NER-overschrijdingen in 2011 gedaald is tot 1500 (in 2010 waren er nog 2000). Er is wel nog een aanzienlijk aantal recidivisten. In een enquête bij de landbouwers werd gepeild naar de drijfveren voor deze herhaalde overschrijdingen. Daaruit bleek dat dertig percent van de betrokkenen zich intussen in orde heeft gesteld door NER bij te kopen of door gebruik te maken van de mogelijkheid tot uitbreiding mits mestverwerking. Sommige landbouwers, hoofdzakelijk rundveehouders, merkten wel op dat ze een tijdje hebben moeten zoeken om de gepaste NER te kunnen verwerven. 23 percent van de ondervraagden hadden stappen ondernomen om NER te verwerven, maar vonden de aankoop te duur. Zeven percent van de landbouwers had nog geen verkoper gevonden. Veertien percent van de landbouwers nemen een afwachtende houding aan en hebben nog geen stappen gezet. Zeventien percent van de landbouwers zijn al op een iets oudere leeftijd gekomen en zijn niet meer geïnteresseerd in het verwerven van bijkomende NER. Een kleine groep, vier percent van de ondervraagden, is gestopt met het houden van dieren, of wil daar binnenkort mee stoppen. Een laatste groep, eveneens goed voor vier percent van de ondervraagden, wacht af omdat ze betwijfelen dat de NER-regeling in de toekomst zal blijven bestaan.

Op de vraag van mevrouw Rombouts over de voorstelling van de waterkwaliteit in de rapportering antwoordt de heer *Koen Desimpelaere* dat deze rapportering het werk is van de VMM. Het criterium voor de kwaliteit van het oppervlaktewater in MAP 4 was het aantal meetpunten dat de 50-milligramnorm niet meer overschrijdt. In de praktijk wordt de waterkwaliteit ook op andere manieren bekeken, zowel door de VMM als door het Coördinatiecentrum Voorlichting en Begeleiding Duurzame Bemesting. Ze kunnen nagaan op hoeveel punten er geen overschrijdingen meer zijn, op hoeveel punten er nog slechts een of twee overschrijdingen zijn, in welke periode die overschrijdingen worden vastgesteld, wat de hoogte is van de overschrijding en wat het gemiddelde is. Al die methoden leiden tot eenzelfde resultaat. Deze hoopgevende evolutie stimuleert de boeren inderdaad om hun inspanningen voort te zetten.

De invloed van de weersomstandigheden op de waterkwaliteit kan men meten op referentiepercelen waar altijd de beste praktijken worden toegepast. Dit systeem werd dit jaar opgestart. Het gaat om ongeveer 500 percelen bij 125 bedrijven. Op al die percelen werden op drie momenten in het najaar de nitraatresidu's gemeten. De percelen staan onder opvolging van het CVBB. Misschien zal het beleid uit de resultaten van dit systeem interessante conclusies kunnen trekken.

Het CVBB verzorgt de communicatie over de waterkwaliteitsmetingen. De VMM bezorgt de stakeholders maandelijks een cd-rom met alle meetgegevens over het oppervlaktewater.

De data over grondwater en oppervlaktewater kunnen worden geraadpleegd op websites, gedetailleerd tot op het niveau van elke filter. De landbouwers zullen snel op de hoogte worden gebracht van de resultaten van de nitraatresiducampagne van het najaar van 2012. De dienst Bedrijfsadvies en Sensibilisering van de afdeling Platteland en Mestbeleid zorgt voor een intense begeleiding van de bedrijven die minder goed scoren op dit vlak.

Op de vraag van de heer Martens over het handhavingsinstrumentarium antwoordt de heer Desimpelaere dat er heel wat instrumenten zijn om het gedrag van de landbouwers te wijzigen. In de eerste plaats wordt er gekozen voor begeleiding. In sommige gevallen is er echter ook handhaving nodig. Een belangrijk instrument daarbij is het opleggen van boetes. Sommige inbreuken, vooral terreinvaststellingen, worden echter behandeld door het Milieuhandavingscollege of via de gerechtelijke weg. Bij recidive wordt de boete verdubbeld.

Er zijn inderdaad nog slechts twee winterperiodes om de doelstellingen te bereiken. De cijfers van de vorige winter over de kwaliteit van het oppervlaktewater zijn gerelateerd aan de bemestingsactiviteiten van begin 2011 en van het groeiseizoen van 2011. Dit was het eerste jaar van MAP 4 en de landbouwers hebben zich moeten aanpassen. Het CVBB is pas in 2012 op kruissnelheid gekomen. De spreker hoopt dat de activiteiten van 2012 deze winter zullen leiden tot de vereiste verbetering.

De heer *Stefan De Neef* merkt nog op dat de meeste sanctioneringsmogelijkheden opgenomen zijn in het Mestdecreet. Sommige sancties worden mogelijk gemaakt door het Milieuhandavingsdecreet. Daarbij gaat het over overtredingen in verband met bemesting en met het vervoer van mest door niet-erkende mestvoerders. Voor die overtredingen wordt er een proces-verbaal opgemaakt dat naar de parketten wordt verstuurd die beslissen tot een strafrechtelijke vervolging of tot een bestuurlijke geldboete. Het Mestdecreet voorziet nog in andere sanctioneringsmogelijkheden. De Mestbank kan bijvoorbeeld beslissen om bepaalde mestvoerders te schorsen. Er kunnen ook maatregelen worden opgelegd aan bedrijven die de bepalingen rond het nitraatresidu niet naleven. Bepaalde transporten kunnen worden verboden.

Mevrouw *Els Lesage* antwoordt aan de heer Martens dat de landbouwers die kunnen uitbreiden op basis van mestverwerking worden gecontroleerd in het jaar van hun aanvraag en in het daaropvolgende jaar. Daarbij wordt nagegaan of ze 25 percent van de gerealiseerde uitbreiding verwerken. Vanaf het tweede jaar moeten ze aantonen dat ze 125 percent van de aangevraagde uitbreiding verwerken. Bij deze controle wordt er gekeken naar de mestverwerkingscertificatenrekening. Uit de controle van de vervoersdocumenten moet blijken dat er effectief mest van de betreffende diersoort afgevoerd werd naar mestverwerkingsinstallaties.

Mevrouw *Tine Eerlingen* begrijpt dat 23 percent van de landbouwers die meer dieren hielden dan toegelaten geen NER's hebben aangekocht omdat ze die te duur vonden. Is het dan goedkoper om de boetes te betalen dan om bijkomende NER's te kopen?

De heer *Stefan De Neef* vermoedt dat die veehouders inderdaad zo redeneren. Die redenering klopt misschien op de korte termijn, maar niet op de lange termijn.

Mevrouw *Tinne Rombouts* vraagt dat positieve elementen duidelijk worden opgenomen in de rapportage. Het feit dat er duidelijk vooruitgang wordt geboekt zal immers een stimulans zijn voor de landbouwers om op de ingeslagen weg door te gaan.

Haar vraag over de NER-overschrijdingen heeft te maken met het feit dat de aankoop van een fictief iets als een nutriëntenemissierecht een belangrijk onderdeel is geworden in de kostenstructuur van de land- en tuinbouwbedrijven. Dat bleek ook eerder al uit de werkzaamheden van de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid. Het lid

vindt dat de voor- en nadelen en de milieueffecten van dit systeem verder moeten worden bekeken.

De heer *Bart Martens* herinnert eraan dat het systeem van de NER's destijds werd ingevoerd om te voorkomen dat alle slapende vergunningen zouden worden geactiveerd. Dat zou namelijk geleid hebben tot een sterke toename van de veestapel, wat het probleem alleen maar erger zou gemaakt hebben. Deze rechten hebben inderdaad een prijs, zoals ook CO₂-emissierechten, en dat kan problemen opleveren bij overnames en dergelijke.

4. Reactie van de minister

Minister *Joke Schauvliege* stelt dat het voortgangsrapport van de VLM een nuttig instrument is. Op basis van de eerste evaluatie van MAP 4, midden 2013, zal er eventueel al een bijsturing door Europa worden gevraagd. De resultaten die nu worden besproken dateren uit de beginperiode van MAP 4. De individuele begeleiding door het CVBB is pas in 2012 op kruissnelheid gekomen. De minister hoopt dat de resultaten van dat werk in 2013 zichtbaar zullen worden.

De belangrijkste conclusie van dit rapport is dat de mestbalans al enkele jaren na elkaar in evenwicht is. De kwaliteit van het water verbetert, al gebeurt dat niet snel genoeg om nu al de Europese doelstellingen te halen. De veestapel groeit niet meer aan. Er is zelfs een lichte daling van het aantal runderen. De verwerking en de export van mest nemen toe, met plus 11 percent in 2011. De derogatie blijft niettemin belangrijk voor de afzetruimte; het gaat om een extra ruimte voor 6 miljoen kg stikstof.

De grondwaterkwaliteit kent een lichte verbetering. Als deze trend aanhoudt, wordt het mogelijk om in 2014 de doelstellingen te halen. Voor het oppervlaktewater is het percentage normoverschrijdingen nog te hoog: 28 percent terwijl dit in 2014 maximaal 16 percent mag zijn volgens de opgelegde Europese eisen. Daarom moet de verbetering van de waterkwaliteit in bepaalde regio's versneld worden aangepakt. Zo niet zullen er opnieuw strengere maatregelen worden opgelegd.

Bij de bespreking van de beleidsbrief Leefmilieu en Natuur heeft de minister al een overzicht gegeven van de flankerende maatregelen die het draagvlak moeten vergroten en die moeten zorgen voor een individuele begeleiding (*Parl. St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 15/3-G, p. 29). De minister overloopt nog eens kort die maatregelen.

Het CVBB is in 2012 op kruissnelheid gekomen en focust in eerste instantie op de verbetering van de waterkwaliteit via de zogenaamde waterkwaliteitsgroepen en op individuele begeleiding. De minister heeft recent bij een bezoek aan het centrum nog de sense of urgency benadrukt en gevraagd om samen met de betrokken landbouwers de plaatselijke problemen aan te pakken.

Het Onderzoekspatform Duurzame Bemesting werd opgericht om het wetenschappelijke onderzoek over duurzame bemesting te coördineren en te stimuleren. Er werden vijf studies opgestart om betere inzichten te verwerven in duurzame bemestingspraktijken.

In 2013 zullen bijkomende focusgebieden worden aangeduid, gebieden waar lagere nitraatresidudrempelwaarden gelden. Om de kwaliteit verder te verbeteren, wordt in 2013 44.000 hectare extra als focusgebied omschreven. In deze gebieden moeten prioritair dus bijkomende inspanningen worden geleverd. De minister benadrukt het belang van deze maatregel. Die toont ook aan dat er niet wordt stilgezeten, maar dat er wel degelijk actie wordt ondernomen om de waterkwaliteit te verbeteren.

De efficiëntie van de handhaving wordt opgedreven. De nadruk zal komen te liggen op de milieurelevantie van de inbreuken en minder op zuiver administratieve tekortkomingen. De minister wil in 2013 ook het boetesysteem in die zin herzien.

Bij de VLM is er ook een scheiding gebeurd tussen de taken inzake begeleiding en handhaving.

Er wordt verder ingezet op de administratieve vereenvoudiging, onder meer door de uitbouw van e-loketten.

Tot slot vermeldt de minister dat er een Opvolgingscommissie Mestactieplan werd samengesteld, met vertegenwoordigers van de landbouwers, de milieubeweging, wetenschappers en de overheid, die haar op structurele basis advies verleent.

Wat betreft de overschrijding van de NER's laat de minister nog opmerken dat het bij een eerste overschrijding inderdaad voordeliger kan zijn om de boete te betalen dan om extra NER's aan te kopen. Bij herhaalde overschrijdingen is dat echter niet het geval. Het is de bedoeling om het systeem van de NER-boetes, met al zijn voor- en nadelen, voorlopig te behouden.

De minister hoopt op een verbetering van de resultaten in 2013. Ze heeft zich niet willen verschuilen achter de ongunstige weersomstandigheden, ook al zijn die er effectief geweest. Het beleid dient er immers rekening mee te houden dat er af en toe ongunstige weersomstandigheden zijn en dat die een invloed hebben op de waterkwaliteit.

5. Vragen en antwoorden

De heer *Hermes Sanctorum* is tevreden dat de minister het probleem van de nitraten in het oppervlaktewater erkent, maar hij is niet overtuigd van de kwaliteiten van de huidige aanpak. Uit het antwoord van de minister kan hij moeilijk opmaken welke maatregelen ervoor zullen zorgen dat de norm in 2014 wordt gehaald.

Minister *Joke Schauvliege* antwoordt dat er binnen het flankerende beleid twee belangrijke maatregelen zijn genomen. Vooreerst maakt het bestaande fijne meetnet het mogelijk om de probleemgebieden af te bakenen. In deze focusgebieden zal er een lagere norm gehanteerd worden en zullen er gerichte controles gebeuren. Een tweede element is de individuele begeleiding. De landbouwers van een bepaald gebied worden samengebracht in waterkwaliteitsgroepen om, onder begeleiding van de Mestbank en van het CVBB, uit te zoeken waar het probleem ligt. Als er geen oplossing wordt gevonden, dan dreigen alle landbouwers de dupe te worden van het feit dat sommigen onder hen zich niet aan de regels houden. Er is dus een sterke sociale controle, naast de bestaande handhaving. Dit nuttige instrument is pas in 2012 opgestart.

De minister vertrouwt erop dat deze aanpak in 2013 tot betere resultaten zal leiden. Er is al een positieve trend, die onder meer blijkt uit het feit dat de overschrijdingen in sommige meetpunten eenmalig zijn en dat de gemiddelde resultaten van de MAP-meetpunten een gestage daling vertonen.

MAP 4 is ook strenger dan het voorgaande actieplan op een aantal punten, zoals de bemestingsnormen, de uitrijregeling en mestopslag, en de resultaten daarvan zullen pas in het volgende voortgangsrapport merkbaar zijn.

De heer *Hermes Sanctorum* stelt vast dat de verbetering van de resultaten schoksgewijs verloopt en besluit dat de minister hoopt op een nieuwe schok in 2013.

Leidt de hogere boete bij recidive van de NER-overschrijding ertoe dat de landbouwers geen risico meer nemen? Is de boete hoog genoeg bij herhaling van de inbreuk? Of nemen ze toch het risico op een boete?

De heer *Stefan De Neef* antwoordt dat voor elk bedrijf gecontroleerd wordt of er voldoende NER's zijn. De pakkans is dus honderd percent.

Mevrouw *Tine Eerlingen* had uit de toelichting begrepen dat de Mestbank een bevraging deed bij landbouwers met een herhaalde overschrijding. Zelfs binnen deze groep zou 23 percent de aankoop van NER's te duur vinden.

De heer *Stefan De Neef* erkent dat. De bevraging gebeurde bij veehouders die minstens twee keer een overschrijding lieten optekenen. Hij veronderstelt dat deze landbouwers op korte termijn blijven redeneren.

De heer *Bart Martens*, voorzitter, oppert dat deze veehouders misschien niet goed beseffen dat het voordeliger zou zijn om NER's aan te kopen dan om de boete te betalen. Hij besluit daaruit dat de begeleiding nog voor verbetering vatbaar is.

Midden 2013 moet de minister een evaluatie maken voor de Europese Commissie. Komen er in 2013 dan twee voortgangsrapportages van de Mestbank of komt er een addendum op dit rapport, met de analyses van de meetcampagne van deze winterperiode? Kan deze tussentijdse evaluatie in de commissie worden besproken?

Minister *Joke Schauvliege* antwoordt dat er een soort addendum zal worden gemaakt bij het huidige voortgangsrapport.

De heer *Koen Desimpelaere* vult aan dat de door Europa gevraagde evaluatie vooral betrekking heeft op de waterkwaliteit. De analyses van het nitraatresidu zijn ook opgenomen, maar die zijn minder belangrijk. Het criterium voor Europa is immers de waterkwaliteit. Voor het oppervlaktewater zal de VMM, die de overschrijdingen op maandbasis kan opvolgen, wellicht half mei 2013 al een zicht hebben op de resultaten van de winterperiode. Voor het grondwater duurt dat wat langer, maar kan wel bijkomende informatie van minstens een meetcampagne worden gebruikt om de trend na te gaan.

Bart MARTENS,
voorzitter

Jan VERFAILLIE,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

CVBB	Coördinatiecentrum Voorlichting en Begeleiding Duurzame Bemesting
MAP	Mestactieplan
NER	nutriëntenemissierechten
NER-D	nutriëntenemissierechten-dieren
NER-MVW	nutriëntenemissierechten-mestverwerking
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij